

Sabotasje mot undersjøisk infrastruktur er stadig mer vanlig

Balticconnector er en naturgassledning under Finskebukta mellom Ingå i Finland og Paldiski i Estland, og som forbinder naturgassnettet i de to landene. Den har også tilknytning også til Inčukalns underjordiske naturgasdepot i Latvia. Ledningen ble satt i drift i januar 2020. Foto: © OpenStreetMap-bidragsterene.

Sabotasje mot undersjøisk infrastruktur er stadig vanligere, noe hendelser de siste årene fra Svalbard til Shetlandsøyene, fra den franske middelhavskysten til Taiwanstredet illustrerer, skriver forskeren i havrett.

Alexander Lott, forsker ved Norsk senter for havrett (Universitetet i Tromsø, Norges arktiske universitet)

EU og NATOs medlemsland er engasjert i en skyggekrig med Russland der rørledninger, kabler og vindparker tjener som hovedmål. Den nylige mistenkte sabotasjen mot en undersjøisk gassrørledning og telekommunikasjonskabel som forbinder Estland og Finland og mot en undersjøisk kabel som forbinder Estland og Sverige, gir næring til den mer og mer vanlige frykten blant europeiske stater for russisk sabotasje mot Europas offshore-kritisk infrastruktur.

Ikke desto mindre er Russland også sårbart for sabotasje mot (offshore)

energiinfrastruktur i forhold til sin strategisk viktige Østersjø-eksklave Kaliningrad på grunn av sin isolasjon fra resten av det russiske fastlandet. Denne kommentaren tar opp spørsmålet om hvordan sabotasje påvirker sikkerheten til objekter av kritisk offshore-infrastruktur og hvordan de kan øke deres juridiske motstandskraft.

Implikasjonene av Nord Stream-eksplosjonene

Nord Stream-eksplosjonene i september 2022 fikk global

oppmerksomhet. Disse eksplosjonene fant sted i den danske og svenske eksklusive økonomiske sone (EØS) og på kontinentalsokkelen. De ble ikke juridisk sett på som et angrep på noen av kyststatene. Den danske statsministeren gjorde det klart at angrepene mot Nord Stream-rørledningene ikke var angrep mot Danmark.

Danskenes konklusjon er antagelig basert på forståelsen av at en kyststat ikke har noen sikkerhetsrelaterte suverene rettigheter i EØS, og at denne maritime sonen er like åpen for militær virksomhet av både kyststaten

og alle andre stater. Hvis det angrepne objektet, som Nord Stream, mangler en betydelig forbindelse med den aktuelle kyststaten (i motsetning til den skadede estisk-finske gassrørledningen og undersjøiske kabler som var eid av selskapene som er innlemmet i Estland, Finland og Sverige), kan det hende, det faktisk er ingen grunn til å betrakte sabotasje i kyststatens EØS som et angrep mot kyststaten.

Dersom en annen stat bruker væpnet makt mot kritisk offshore-infrastruktur i kyststatens sjøterritorium, gir dette utvilsomt sistnevnte et vesentlig klarere rettsgrunnlag for å støtte seg på retten til selvforsvar. Territorialfarvannet er kyststatens suverene territorium. I likhet med angrep på kritisk infrastruktur på land, kan angrep på blant annet sjøkabler eller rørledninger i sjøterritoriet tjene som en casus belli.

I praksis er imidlertid bevisbyrden hovedhindringen for å stole på retten til selvforsvar i forbindelse med sabotasje mot offshore-infrastruktur. Som Nord Stream-eksplosjonene viste, er det vanskelig å overbevisende dokumentere at en annen stat står bak angrepet, og ikke bare aktivitetene til for eksempel et fiske- eller lasteskip (som selvfølgelig kan handle etter ordre fra en stat ved å skade en sjøkabel, for eksempel med ankeret).

Et blikk inn i fremtiden

Etter min mening er det rimelig for en kyststat å innta den forståelsen at et angrep på den kritiske offshore-infrastrukturen til kyststaten, også i EØS, kan gi rett til væpnet selvforsvar dersom virkningen av angrepet på kyststaten er betydelig.

For eksempel vil det være vanskelig å forestille seg at Danmark ikke ville betraktet det som et væpnet angrep hvis eksplosiver ble brukt til å sprengte bil- og tog tunnelen som bygges i Fehmarn-stredet. I motsetning til jernbanetunnelen mellom Helsingfors og Tallinn, som er planlagt i tunnel gjennom kontinentalsokkelen, vil Fehmarnstredet-tunnelen, som skal stå ferdig innen slutten av dette tiåret, ligge på havbunnen

og kan dermed være et lettere mål for sabotasjehandling. Både den planlagte estisk-finske tunnelen og den tysk-danske tunnelen krysser trange EØS-korridorer som kyststatene har etablert ved frivillig å begrense den ytre utstrekningen av deres territorialfarvann.

Bevegelsene til et russisk kommersielt skip i nærheten av Balticconnector-rørledningen og den estiske sjøkabelen nylig - da rørledningen og kabelen ble skadet - viser at kyststatene i Østersjøen i fremtiden må etablere sikkerhetssoner rundt alle viktige objekter av offshore-infrastruktur og iverksette rigide tiltak for å spore bevegelser i sikkerhetssonene og sikre rask håndheving mot overtredere.

Beskyttelse av marin infrastruktur mot bakgrunnen av den pågående krigen i Europa

I henhold til lovene for sjøkrigføring er det forbudt å angripe kritisk offshore-infrastruktur, inkludert kabler og rørledninger, i territorialfarvann (nøytralt farvann) i en nøytral stat. På den annen side er militære operasjoner utført av en krigførende stat (for eksempel Russland og Ukraina) i EØS til en nøytral kyststat (for eksempel Estland og Finland). Kyststatens interesser skal imidlertid ivaretas i saker som den nøytrale kyststatens suverene rettigheter omfatter, herunder vern av havmiljøet og bruk av levende og ikke-levende ressurser.

Ifølge den vanlige forståelsen av noen av de store sjømaktene, beskytter ikke nøytralitetsloven nøytrale kabler som ligger utenfor nøytralt territorialfarvann mot ødeleggelse av krigførende. Det vil imidlertid være rimelig å sikre høyere beskyttelsesstandarder for nøytrale kabler som ligger utenfor nøytralt farvann i henhold til lovene for sjøkrigføring, blant annet med tanke på viktigheten av sjøkabler fra et synspunkt av global økonomi og telekommunikasjon (ca. 99 % av interkontinental internetttrafikk er basert på undersjøiske kabler). Nøytrale kabler som de som nylig ble kuttet i den nordlige Østersjøen bør

ikke betraktes som lovlige militære mål, bortsett fra når en nøytral kyststat bruker dem til ikke-nøytrale formål. (Det er ingen indikasjoner på at undersjøiskablene Estland-Finland og Estland-Sverige ble brukt på en ikke-nøytral måte.)

Hvis antakelsen om at de nylige hendelsene i Østersjøen som involverte en undersjøisk gassrørledning (Balticconnector) og to undersjøiske kabler var en sabotasjehandling bekreftes, er det juridisk sett mulig å betrakte det som et væpnet angrep mot den aktuelle kystnasjonen, forutsatt at ødeleggelsen forårsaket betydelig skade (f.eks. betydelig tap av menneskeliv, betydelig forstyrrelse av kritiske tjenester som internettforbindelse eller elektrisk nett). Man kan imidlertid hevde at de nylige hendelsene i Østersjøen ikke var tilstrekkelig alvorlige til å påberope seg kyststatenes rett til selvforsvar, gitt at de ikke forårsaket noen vesentlig forstyrrelse av kritiske tjenester av telekommunikasjons- og el-nett.

En fullversjon av denne artikkelen ble opprinnelig publisert i Estonian Public Broadcasting News: Alexander Lott, "Sabotaaž merealause taristu vastu on üha tavapärasem", ERR News, 11. oktober 2023.

Alexander Lott, forsker på Norsk senter for havrett. Foto: UIT